

BYTOM

Anno 1381 occurrit „Stephanus praepositus domus ecclesie ad Stam. Margaretam“¹³³⁾. In dignitate, praepositus de Bithum immediate erat post abbatem Sti. Vincentii¹³⁴⁾.

Fontes: MPV I 142, 215, 305, 354, 369, 385, 396

BRESLAU St. Martinus

Quidquid dicamus I 516, haec „abbatia“ est praetermittenda, ut fuse probat K. ENGELBERT in suo articulo „Zum 950jährigen Bestehen des Bistums Breslau. Bischof Walter und seine Zeit“ (*Archiv f. Schles. Kirchengesch.* IX 3)

SCLICASIA

Secundum cat. V, qui de hac circaria optime est instructus, situm erat in dioecesi Cracoviensi, ergo probabiliter est aliud nomen pro Imbramowice aut pro Krzyzanowice.

CIRCARIA BURGUNDIAE

In decursu saeculi XVII, Circ. Lotharingiae paulatim decrevit per ortum et progressum Congregationis Antiqui Rigoris. Capitulum Generale an. 1657 Corneolum et Bellelagiam attribuit Circariae Sueviae, dum monasteria Galliae Orientalis, quae nondum dictae Congregationi nomen dederant, considerabat tamquam circaria quodammodo provisoria absque nomine. Anno 1672, Bellelagia definitive attribuitur Sueviae, dum Corneolum — ut de facto iam ante — mansit fidelis praefatae circariae provisoriae, quae ab anno 1686 vocabatur „Circ. Burgundiae et Campaniae“. Nomen tamen „Burgundiae“, currente saeculo sequenti, paulatim obsolevit.

VISITATORES CIRCARIAE BURGUNDIAE (ACG Laon)

Abb. Laudunensis 1498	Abb. Auxerre et Amiens 1505
Abb. de Cuissy et de Salival 1499	Abb. Fontaine-André 1509/10
Abb. de Cuissy 1500	Abb. Auxerre et Bellelay 1515
Abb. Generalis, et Laudunens. 1501	Abb. Generalis 1516/17
Abb. Auxerre 1502/04, 1506/08, 1511/14	Abb. de Bellelay 1518
	Abb. de Chambrefontaine 1519/22

¹³³⁾ CDMinPol III 420

¹³⁴⁾ SANTIFALLER, *Nicolaus Liebental* 33, Urk. 1507 (*An. Praem.* 1950, text.)

Abb. Auxerre 1523/26	Abb. Corneoli —1643
Abb. Joyenval 1527/29	Abb. Jovilliers 1657
Abb. Isledieu 1530	Abb. Generalis 1660
Abb. de Corneolo 1531/37	Abb. Belliloci 1663/85
Abb. Loci Restaurati 1538	Abb. Corneoli 1686
Abb. Jandeures 1558/59	Abb. de Moncey —1693
item, eius coadjutor 1584	Abb. de Bellelay 1717/19
Abb. Jovilliers 1622	Abb. Belliloci —1730

Fontes et Litteratura

J. CALMETTE / E. CLOUZOT, *Pouillés des provinces de Besançon, de Tarantaise et de Vienne*, Paris 1940

F. STEFFENS / H. REINHARDT, *Die Nuntiatur des Giovanni Franc. Bonhomini (Nuntiaturberichte aus der Schweiz seit dem Konzil v. Trient, I)* 3 Bde. Solothurn 1906/17

BELCHAMPS

Archivalia: ACG Laon 673 (de restauratione intenta an. 1630) — BMun Nancy MS 992/1750; 234, 278

Litteratura: CALMETTE/CLOUZOT cf. ind. 494 — DOUET D'ARCQ, ISAN 8149 — JAFFE L 17388 — LAUER I 309, 435 — *Lettr. com. Jean XXI* 25359, 25361, 55089, 55198/99, 60230 — U. ROBERT, *Testaments de l'officialité de Besançon 1265/1500*, Paris 1902, II 212

Abbatēs: Reginald de Champey 1392¹³⁵) — Inseri nequit: Durandus¹³⁶)

BELLELAY

Belle-, Bellilaiges, -laigre, -lagie, -lagye, Bellalaige

Abbatia erat imperialis, territorium eius vocabatur „La Courtine“. Diocesis disputabatur cum Bisuntina. Ecclesia pro tempore a gubernio restauratur in statum pristinum.

Archivalia Bernae admixta sunt archivis princ. episc. Basileensis. — ACG Laon 675 — BMun Nancy 992/1750, 92/220; 1006 173/74 — Necrologium nuper detectum non est in abbatia Bernensi in Hollandia, sed in prioratu Daylesford (Box 566, Paoli, Pa. USA). Publicatum est a BACKMUND art. citato.

Litteratura: BERGER 4384 — CALMETTE/CLOUZOT cf. ind. 494 — JAFFE L. 8211, 9262, 14617 — *Lettr. com. Jean XXII* 55090, 55093, 58575 — MGH *Ep. Sel.* II 478 — POTTHAST 13140 — *Reg. Benoit XII* 6278/79, 8157

¹³⁵) ROBERT, *Testaments* l. c.

¹³⁶) Nocr. Vicogne (BMun Nancy, MS 995/III 253 b)

— *Rep. Germ.* I 193, III 14, 145, IV 198, 1009, 1211, 3412 — RIEDER 668 — STEFFENS/REINHARDT I 69, II 325, III 177, 366 — TREVILLERS 57 — WIRZ V 235 — N. BACKMUND, *Ein neuentdecktes Nekrolog von B.* (*Zschr-SchKG* 1950, 292/96) — A. BOITEUX, *Conquête par la France 1797 de l'abbaye suisse de B., faisant partie du diocèse de Besançon* (*BSEmDoubs* 1906, pp. 113/26) — C. A. MÜLLER, *Das Buch vom Berner Jura*, Derendingen 1953, cf. ind. — SAUCY: nova editio Délémont 1958 — *ActSEmJur* 1866, pp. 20, 25, 62, 72, 79, 107, 212 sv., 1868 pp. 94 sv., 1871: 171, 287; 1872: 108 — *Anal. Praem.* 1959, 318/24.

Abbatēs: Guido —1282, dein abb. Generalis¹³⁷⁾

CORNEUX

Archivalia: Arch. Dép. Vesoul: multa extant archivalia. 28 voll. MSS, 88 fasciculi (H 745/849), qui continent 1056 dipl. 1133/1793 — Arch. Dép. du Doubs: B 524, B 507, H 1 fasc. 1607/1773 — BMun Besançon: Coll. Droz (Extracta cartularii s. XVIII; Coll. Duvernoy et Coll. Dunand, de quibus vide *CatMSSBDép* XXXII, XLV) — AGR Bruxelles, Arch. Cons. d'Et: 1 fasc. 1639/73 — Arch. Dép. Calvados H 30 — ACG Laon 673 — AAPa VII 69

Litteratura: CALMETTE/CLOUZOT cf. ind. 539 — *Cat. Fact.* I 532 — CHEVALIER 798 — DARAS ANF 56 — DHGE XIII 399/900 — *Form. Pr.* 131 — *Inv. Arch. CE* nr. 1200 — LECESTRE 45 — *Lettr. com. Jean XXII* 358, 634 — POTTHAST 1264, 18150 — PRESSUTTI 477 — STEIN nr. 1068 — VALVEKENS *Chap. Gen. Despr.* cf. ind. — WIRZ II 332 — L. GIRAR-DOT in *Courrier de Mondaye* 1953, pp. 12/19 — ROBERT (vide Belchamps) II 212, 309 — W. WIEDERHOLD, *Papsturkunden in Frankreich, Franche Comté* (1906) nr. 44, 51, 17 —

Abbatēs: nr. 42 vide Moncey — Bartholomaeus videtur vixisse initio saec. XIII (*Ob. Praem.*)

FONTAINE-ANDRE

Abbas, qui fuit canonicus natus in Eccl. Collegiata BMV in Neuchâtel, an. 1476 infulatur¹³⁸⁾. Anno 1955 abbatia adquisita est a Fratibus Scholarum Piarum.

Archivalia: Arch. Cant. Neuchâtel: 500 dipl. 1143/s. XVI — Bibl. Pastorum ibid.: 2 obituaria s. XIV/XV — BMun Nancy MS 992/1755, 113/32

Litteratura: BERGER 3102 — CALMETTE/CLOUZOT cf. ind. 564 — GOOVAERTS I 9, 138, 575, III 111, 127 — *Lettr. com. Jean XXII* 12322, 22771 — WIRZ IV 290, VI 252 — *Description de l'abbaye de F. A. en 1787* (*CH de Marie* 1873, nr. 109, pp. 1773/76)

¹³⁷⁾ TAIEE 181

¹³⁸⁾ WIRZ pp. 23 et 102

Abbat es: Cono ante 1236¹³⁹⁾ — Joannes Tuissot 1518/20¹⁴⁰⁾ —

GOTTSTATT

Secundum Cat. N II: fundata est anno 1263 Locus Dei.

Litteratura: CALMETTE/CLOUZOT cf. ind. 573 — *Lettr. com. Jean XXII* 12789, 12793, 19166, 22525, 49275, 57131/32 — O. REDLICH, *Regesta Habsburgica*, Innsbruck 1905, I 293

GRANDGOURD

In materia, ex Bellelagia abbati Hugo transmissa, legimus, „Ecclesiam de Vallibus“ et Grandgourd esse idem: „Grangourt, latine Ecclesia de Vallibus in *Optica Regularium*¹⁴¹⁾ appellatum, situm in valle amoenissima. Hic abbates septem olim gubernaculum tenuere, postea prioratus factus est“¹⁴²⁾ In necrologio Parcensi invenitur die 14a januarii: „Cononis primi abbatis in Vallibus“. Quem cum sciamus vixisse circa annum 1170¹⁴³⁾, probabiliter fuit praedecessor illius Radulfi, occurrentis annis 1182/89. Cono, ex priore OSA forte factus est primus abbas, et canoniam suam Ordini nostro aggregavit. Identitati duarum domuum favet factum, quod abbatia tam diu saec. XII existens, ut Grandgourd, alioquin vix a Catalogis Ordinis fuisset reticita.

BMun Nancy 992/1750, 323 — CALMETTE/CLOUZOT cf. ind. 574 — JAFFE L. 16147.

HUMILIMONT

Archivalia: Arch. Cant. Fribourg: 15 dipl. s. XII/XV, item 714 acta s. XIII/XVI, Urbar, Necrologium 1338/1580; Computus s. XVI. — BMun Nancy 992/1756, 98

Litteratura: CALMETTE/CLOUZOT 112 b — JAFFE L. 13476, JAFFE W. 9233 — *Lettr. com. Jean XXII* 22768 — PFLUGK/HARTTUNG I 301 — STEFFENS/REINHARDT I 691, 703, II cf. ind. 649 — WIRZ II 140, IV 293, V 243 — DEY, *Fondation de l'Abbaye de H. ou de Marsens (Mém. de Fribourg* 1855, pp. 94, 121, 160) — J. J. HISELY / J. GREMAUD, *Histoire du Comté de Gruyère*, ibid. XXII, XXIII

LAC DE JOUX

Lacus Virensis. — Vitetur confusio cum Maria Laach.

Erat Filia Praemonstrati. Usque ad annum 1680 omnia aedificia fuerunt intacta, ecclesia erat parochialis protestantium. Dein incendio omnia

¹³⁹⁾ erat postea abbas in Thenailles (1236), in Braine (1239), et in ipso archicoenobio 1242 (TAIEE 180)

¹⁴⁰⁾ BMun Nancy MS 992/VIII, fol. 117

¹⁴¹⁾ id est LAIRUELZ

¹⁴²⁾ qui septem abbates aliunde sunt ignoti. Vide etiam I 517

¹⁴³⁾ Arch. N. Paris K 25 nr. 3

sunt deleta praeter iurrim, cuius pars inferior est vetus. In aedibus circumdantibus supersunt tres arcus claustrum, et unus alterve murus antiquus.

Archivalia: Arch. Cant. Lausanne Sér. CXC, 4 capsae plenae diplomatum, nondum ordinatae, saec. XII/XVI; Ad 7, 7 bis, 8: 3 voll. MSS s. XVI (iura abbatiae)

Litteratura: CALMETTE/CLOUZOT 108, 112, 118, 129, 138 — *Form. Pr.* 305 — JAFFE L. 12943 — *Lettr. com. Jean XXII* 2572, 3315, 11861 — *Reg. Imp.* VI 1, 1845 — STUMPF/BRENTANO II 4463 — WIRZ II 141, IV 294, V 244

ECCLESIA DE VALLIBUS v. supra ubi de Grandgourd.

Praetermissum: LA CHARITE, sec. *CatMSSBDép* XXXII Ord. Praem, cf. WAEFELGHEM 56. Revera fuit abbatia O. Cist, vide COTTINEAU 704.

CIRCARIA TUSCIAE ET CALABRIAE

Hoc erat nomen eius authenticum, quo tempore cum abbatiae eius florent, exclusive solebat designari. Vox „Circaria Romana“ videtur esse inventa a historicis Ordinis saec. XVII et XVIII.

Fons et Litteratura:

Documentum praestantissimum pro historia circariae est relatio de visitatione abbatis generalis Wilhelmi an. 1234, apud LEPAIGE 927/28.

N. BACKMUND, *Nos anciennes abbayes en Italie (Pro Nostris* 1953, pp. 111/14)

ANTRODOCO

Stae. Sedi immediate subiecta, „juris Sti. Petri“. — BMun Nancy MS 995/III, 11/14

Litteratura: AUVRAY 332, 415 — DHGE I 991 — *Lettr. com. Jean XXII* 12920 — PRESSUTTI 2204, 5402 — *Reg. Hon. IU* 6429, 6521 — MGH *Ep. Sel.* I 320 — ZAK EOP (1929) 141 — IDEM, in *Anal. Praem.* V 172 — *Ibid.* 1959, 317.

Abbatēs

Simon 1285 ¹⁴⁴⁾	Amico Angifilo della Rocca 1467 ¹⁴⁷⁾
Ricardus 1321 ¹⁴⁵⁾	Filippo Buonaccorsi —1727
Petrus Antonius 1432 ¹⁴⁶⁾	Mario Tanzi 1727/54

¹⁴⁴⁾ Visitavit hoc anno abbatiam de Tal-y-Llychau in Wallia (P.R.O. *Ancient Corresp.* XX, 20)

¹⁴⁵⁾ *Lettr. com. Jean XXII* 12920

¹⁴⁶⁾ EUBEL II 215, ZAK l. c.

¹⁴⁷⁾ COTTINEAU 2462

Inseri nequeunt: Robertus 14. I (Necr. Braine) — Gerardus? (ZAK EOP 1. c.)

BARLETTA

Litteratura: AUVRAY 601 — PRESSUTTI 1626 — S. SANTERAMO, *L'Abbadia Premonstratense di S. Samuele di Barletta* (*Anal. Praem.* 1957, pp. 61/81)

BRINDISI

Litteratura: FABRE *Lib. Censuum* 28 (confusio cum abbazia monialium OSB?) — POTTHAST 85 — PRESSUTTI 1010 — P. KEHR, *Aeltere Papst-urkunden in den Registern von Innocenz III bis Paul III*, Göttingen 1902, nr. 19

CAMEROTA

Litteratura: N. BACKMUND, *L'église abbatiale de St. Pierre de Camerota vers la fin du XIe siècle* (*Anal. Praem.* XXVI, 1951, 149/55) — *Ibid.* 1959, 317.

GRATTERI

Anno 1257 occurrit „abbas Sti. Georgii de Gratteri OSA¹⁴⁸). Iam anno 1234 probabilius haec domus iam ab Ordine Praem. defecerat, secus abbas generalis Wilhelmus in sua relatione certe eam memorasset.

Reg. Imp. V 1551, 8166 — ZAK in *Anal. Praem.* V 172

ORVIETO

Parochia incorporata et administrata: Orvieto St. Martinus.

Archivalia: Arch. comunale Orvieto: *Sexternus libelliariorum mon. Sti. Severi 1256/97*, item inventarium bonorum an. 1450 — BMun Nancy 995/I 159/66

Litteratura: BERGER 182 — MGH *Ep. Sel.* II 15, 16, 432, III 712 — *Lett. com. Jean XXII* 8424, 11885, 13232, 13913, 15010, 17048, 17215, 18439, 19372, 22756/57, 24559, 26983, 44882/83, 44907, 45631, 49008, 51975, 53802, 54075, 54489, 54499, 55181/82, 56328, 56687, 62343, 62492 — POTTHAST 24085, — *Reg. Benoit XII* 7897 — *Reg. Clement IV* 151, 541 — *Reg. Bonif. VIII* 517, 769, 1773, 2095/97, 3759, 3790, 3818, 3864 — *Reg. Honorius IV* 920, 1820, 5327, 6198 — *Reg. Imp.* V 13733 — *Reg. Urbain V* 151 — ZAK EOP 1929, 135 — R. FAGGIOLI, *La chiesa ed il convento servitano di Orvieto* (*Studi storici dell' Ordine dei Servi di Maria VII*, 1955/56, 30/64) — *Anal. Praem.* 1956, 379; et 1959, 317.

Abba tes

Nicolaus —1265¹⁴⁹)

Martirius 1265—

Raynaldus 1274

Bartholomaeus 1277/97

¹⁴⁸) POTTHAST 16784

¹⁴⁹) *Reg. Clement IV* 151

Paulus —1362¹⁵⁰)

Nicolaus 1373/99

Bartholomaeus de Orvieto 1363—¹⁵⁰)Giovanni Aldobrandini ca. 1570

Inseri nequit: Gerardus 4. IX (Necr. Braine)

ROMA St. Alexius

Abbas Generalis Despruets, nesciens hanc abbatiam iam diu esse amissam, venit eam visitare an. 1578 ¹⁵¹).

Litteratura: LEPAIGE 656/57, 1070 — AUVRAY 801, 1198, 1739, 4103 — FABRE *Lib. Cens.* 309 — *Form. Pr.* 31 — *Lettr. com. Jean XXII* 2864, 9883, 15995, 28820, 42525, 42582, 42600, 42626, 42637, 42689, 42699, 51056, 55265, 56326, 56729, 57908 — *Ob Praem.* 22. III, 30. V, 22. VII — POTTHAST 4545, 5505, 5829, 8656, 8955, 16498, 24183 — *Reg. Bonif.* VIII 4882, 5402/03 — *Reg. Honorius IV* 5677 — *Rep. Germ.* IV 70, 335 — *An. Praem.* 1959, 314.

Abbatēs: Saec. XIV unus abbas transiit e Lauduno St. Martini in Stum. Alexium ¹⁵²) — Alfonsus Card. Albornoz 1425 —

ROMA Collegium Ordinis

Anno 1855, Jacobus Vos can. Averbodiensis, est praefectus Collegio Studiorum Ordinis Romae, et Procurator Ordinis ibidem. Annis 1870/73, Ordo conatus est recuperare antiquum Collegium in Monte Viminali, quod frustratum est per saecularizationem gubernii Italiae an. 1873 (AAT).

Litteratura: GOOVAERTS I 180, 193 — G. J. HOOGEWERF, *Joannes Honorius v. Axel, stichter van het Collegie van den Hl. Norbertus te Rome (Mededelingen van het Nederlandsch Institut te Rome II 1932, 119/27)* — H. LAMY, *La dévotion de Benoit XIII pour le Bienh. Herman Joseph (Anal. Praem. XV, 53/63)* —

TODI

Litteratura: POTTHAST 3852 a, 5831 a, 11109, 14437, 16233, 16999, 17037, 17674, 25574, 26023, 26210 — *Reg. Imp.* III 492 — STUMPF/BRENTANO II 4235 — STI. JOANNIS IN PLANO: POTTHAST 26023.

ORTE Sta. Maria della Verità

Hoc monasterium, de quo loquimur I 395, etiam alibi occurrit, et videtur revera extitisse, sed non in ipsa civitate Viterbo, sed prope eam, scilicet in Orte. In Libro Formulario S. Poenitentiarie saec. XIII, in casu quodam satis delicato, haec abbatia etiam memoratur expresse ut Ord. Praemonstratensis.

¹⁵⁰) *Reg. Urbain V* 151

¹⁵¹) VALVEKENS *Vis. Can.* 138/39, cf. LEPAIGE 1070

¹⁵²) *Form. Pr.* 31

H. C. LEA, *A Formulary of the Papal Penitentiary in the Thirteenth Century* (Philadelphia 1892) pp. 10, 26.

MILLE cf. H. DENIFLE, *La désolation des églises* I 201 n.

ROMA S. Sisto: LEPAIGE 1070/71, VALVEKENS *ADDespr* 1955, pp. 261/63.

CIRCARIA GRAECIAE ET HIEROSOLYMITANA
ACCON

Abbas Sti. Samuelis attulit an. 1245 reliquias Sti. Joannis Baptistae in Praemonstratum.

Fontes: AUVRAY 2742, 2743, 2744, 4140, 4141, 4142, 4152.

BELLAPAIS

Episcopia videtur fuisse saec. VII/X residentia episcoporum graecorum de Cyrenia. Post annum 1187, eo aufugerunt Canonici Templi Domini in Jerusalem, qui ab anno circiter 1206 authentice occurrunt ut Ord. Praem. Non putamus hic esse peractus verus transitus, sed potius supponere fas est, Canonicos Templi ad tempus Ordini Praem. fuisse aggregatos. Vide hic infra apud Stum Nicolaum Constantinopolitanum — In bellis Mamelucorum, sub Joanne rege an. 1426, coenobia Cypri sunt devastata et derelicta, etiam Bellapais. Dum multi religiosi deinceps in sua coenobia non reverterunt, Praemonstratenses sub sequenti rege (Jacobo dicto spurio) ad sua redierunt¹⁵³). Loredano et Lusignano, duo auctores italici, suppressioni abbatae nostrae satis proximi, perperam illam dicunt fuisse „Ordinis Humiliatorum”. Tempore Venetorum, interdum tres abbates simul vindicaverunt monasterium: unus nominatus a gubernio, alter a Curia Romana, tertius electus a conventu Adhuc veneratur a Graecis in ecclesia abbatiali imago B. M. V. „albis vestita” (asprophorosa), absque dubio in memoriam Praemonstratensium.

Litteratura: AUVRAY 3951 — DHGE XIV 169/71. Vide etiam art. „Chypre” — *Lettr. com. Jean XXII* 4129, 4132, 4540, 7962, 9950, 29055, 45104, 53637, 58258, 58261, 60647, 60653, 60953, 61396 — *Reg. Benoit XII* 5120 — I. HACKETT, Ed. graeca. op. cit. Peiraios 1927/32, III 159/64 — A. H. S. (MEGAW), *A brief history and description of Bellapais Abbey* (6. ed. Nicosia 1959) — *Anal. Praem.* VII 223/24 — De Haytone Churchi: *An. Norb.* 1886, pp. 64/68, 87/92, et *Anal. Praem.* 1928 p. 407 — De monasterio Lamangana an. 1301: *Reg. Boniface VIII* 3957, *Lettr. com. Jean XXII* 25120, 25122 (ca. an. 1320), 13737, 15993.

¹⁵³) G. GOLUBOVICH, *Biblioteca bio-bibliografica della Terra Santa* Quaracchi 1906, I 397

Abbaes: Geraldus 1337 (*Reg. Ben. XIII. c.*) — Benedetto Soranzo, archiep. Nicosiensis, commendatarius 1488/95.

KALAVRYTA B. M. V.

Colimbria, ut habet Hugo, non est designatio correcta. Factum, quod haec domus non iam occurrit in catalogo 1320, insinuat, eam desiisse antea. Ideo vix est probabile, Joannem episcopum de Argolis O. Praem (an. 1334)¹⁵⁴) fuisse in aliquo connexu cum ea.

ST. HABACUC: RÖHRICHT. *Gesch. Kgr. Jerusalem* cf. ind. 1090 — ROZIERE, *Cartulaire du St. Sépulcre*, Paris 1849, 133, 136.

ST. SAMUEL

Vocabatur etiam „ecclesia transmarina“, ad distinguendam ab abbazia eiusdem nominis in Barletta. Difficile distinguuntur abbates eius, necrologiis inscripti, ab abbatibus illius.

Litteratura: BERGER 5129 — BERLIERE *Mon. Belge* I 115 n — AUVRAY 2652, 4387/88, 4411 — ENLART — *Ob. Praem.* 24. III, 25. VIII — RÖHRICHT, *Gesch. Kgr. Jerus.* cf. ind. 1091.

CONSTANTINOPOLIS Sti. Nicolai

Quae domus, alias „de Pharphar“, erat coenobium canonicorum Templi Domini, rami Ord. Can. Reg. S. Augustini¹⁵⁵), quocum ordo noster aliquo modo videtur fuisse connexus. Henricus Zdik, episcopus Olomucensis, iam circa annum 1137 ingressus hunc ordinem in Terra Sancta, et dein reversus ad sua, solum Ordinem Praemonstratensem professus est, quem summo zelo propagavit. Testis s. XII exeuntis hac de re scribit: „Henricus . . . habitum nostrum, quem Hierosolymis viderat, super sepulchrum vitae susceperat . . . et reportabat . . . Bohemis sicut novum hominem, ita et novum Ordinem“¹⁵⁶). Post annum 1187, canonici ipsius Templi Hierosolymitani, una cum rege suo Amalrico, aufugerunt in Cyprum, ubi domus eorum in Episcopia mox apparet ut Ord. Praem Röhricht, probatus

¹⁵⁴) ZAK EOP nr. 106

¹⁵⁵) POTTHAST 3620

¹⁵⁶) *Chronographus Siloensis* (DOBNER I 100). Ea, quae verbis allatis paulo inferius sequuntur: „ . . . comperit institutiones Praemonstratensis ecclesiae, quod inde esset initium Ordinis“, referunt ad archicoenobium, non vero ad Ordinem. Pauci enim religiosi, quos Henricus ex Hierosolymis adduxerat in Pragam, non suffecerunt ad fundandam ibi canoniam, ideo quaesivit magnam abbatiam bene fundatam, unde alios religiosos posset accersire. Quae dicimus de Henrico vol. I pp. 310 et 515, sunt corrigenda. De Chronographo Siloensi, qui fuit Ord. Praem., vide ibidem p. 322.

auctor pro historia Terrae Sanctae, praetendit: „anno 1256 in coenobio Montis Sion, et in St. Samuel fuerant abbates Ord Praem.“¹⁵⁷). Quae vestigia atque testimonia, partim contemporanea, (quibus accedit factum insertionis in Cat. S) videntur nobis satis gravia ad innuendum, Canonicos Templi fuisse Praemonstratenses. Forsitan et insertio „Montis Stae. Catharinae“ et verba Anselmi Havelbergensis de existentia Ordinis in Bethlehem (v. supra vol. I 407) hoc modo possunt explicari? Vix possumus supponere, tot auctores saec. XII/XIII tam graviter errasse.

JERUSALEM Canonici Templi Dominici. Vide sub praecedenti.

LIVONIA

Circaria proprie dicta huius nominis numquam extitit. Haec designatio creata est ab annalista Hugo, qui in sua praefatione numerum circariarum quam maxime augere studet. In cat. T legimus apud Riga: „nec est ista ecclesia alicuius circariae, propter ipsius remocionem“. In omnibus catalogis Riga aut est annexa Circariae Slavicae, aut habet inscriptionem: „In Livonia“.

MEŽOTNE

Anno 1228, Summus Pontifex episcopo Seloniensi dat potestatem accipiendi unum canonicum Praemonstratensem ad evangelizandum, et conversum ad obsequium suum ex quocumque monasterio Germaniae¹⁵⁸). Anno 1233, Papa „episcopum et capitulum Semigallenses et eorum ecclesiam sub B. Petri et sua protectione suscipit, statuens ut Ordo canonicus, qui secundum B. Augustini regulam atque institutionem fratrum Praemonstratensium in ea instituebatur, perpetuis ibidem temporibus observetur“¹⁵⁹).

ZAK EOP (1928) 177, 178, 296, 309 — AUVRAY 2287 — *Anal. Praem.* IV 69 — *Reg. Imp.* V cf. ind. (Semgallen).

RIGA

Derogatio habitus et Ordinis Praemonstratensis videtur esse peracta inter annos 1373 et 83. Abhinc decanus loco prioris praefuit capitulo. Anno 1451 nequaquam habitus Praemonstratensis fuit reintroductus, sed definitive habitus Ordinis Teutonici¹⁶⁰).

Fontes: AUVRAY 437, 599, 761, 762, 2286, 2287 — BERGER 2005 — *Lettr. com. Jean XXII* 56653, 58309 — *MGH Ep. Sel.* I cf. ind. — *Ob Praem.*

¹⁵⁷) RÖHRICHT *Gesch. Kgr. Jerusalem* 328

¹⁵⁸) POTTHAST 8292

¹⁵⁹) AUVRAY 1256

¹⁶⁰) KALLMEYER o. c. (recte: *Livländ. Mittheil.* II, 2, 1841, pp. 334/40) et METTIG, *Zur Verfassungsgesch.* ibid. XII, 1880, pp. 509/37.

17. VII — POTTHAST 6169, 7612, 7886, 7979, 8293, 8320, 8388, 8521, 8632, 8698, 8704, 8865, 8867, 10100, 10977, 11062, 12225, 15213, 16821, 20757, 24842, 26225 — *Reg. Bonif. VIII* 107, 3090, 3831 — *Rep. Germ.* IV 101, 134, 775, 982, 1240, 3290 — ZAK EOP (1928) 181, (1929) 47, 51, 135, 146, 247/48.

CIRCARIA HUNGARIAE

Anno 1657 decrevit Capitulum Generale, quod Circariae Bohemiae, Moraviae, Poloniae et Hungariae maneat unitae sub uno Vicario Generali¹⁶¹). Anno 1883 erigitur Circaria Austro-Hungarica, in Capitulo autem Generali anni 1889 Circaria Hungariae restituitur.

De qua vide in ACG Laon p. 78, 88, 116, 117, 161/63 — StArch Koblenz Abt. 231,57 Nr. 19: correspond. abbatis Steinfeldensis de canoniis hungaricis et bohemicis an. 1688 sq. — HUGO SAM *Ep. Gerv.* 116/19 Visitatores secundum ACG Laon: St. Martin Laon 1498; Prior Praemonstratensis 1499, Osterhofen 1503/05; Abbas Serv. de Lairuelz 1619, Breslau St. Vincenz 1657/63, Zabrdovice 1686, Louka 1717.

Litteratura:

L. DARAS, *Les Prémontrés en Croatie (An. Norb.* 1880, 1881).

F. OSZVALD, *Adatok a Magyarországi Premontreiek Arpad-kori történetéhez (Különlenyomat a művészettörténeti értesítő 1957, 2/3 szambol)*. In quo articulo tractatur de omni canonia huius circariae.

A. STARA, *Handschriften der Ungar. Präm.-Abteien im Haus, Hof u. Staatsarch. in Wien (Anal. Praem.* XIX 62/63).

A DONY — Art. A. OSZVALD in *Anal. Praem.* 1951, pp. 102/10

A L M A S — HORVATH, *De primordiis*

B O Z O K — HORVATH, *De primordiis* — JAFFE L. 14580 —

C H E I M — Occurrit in Cat. N II, ergo fundata esse videtur ante an. 1235.

C S O R N A — Nunc in monasterio sunt officia municipalia. — DHGE XIII 1082/83 — ROPM XII (1912) 29/32 — HORVATH, *De Primordiis* — ZAK EOP (1928) 295, 297 — *Anal. Praem.* 1955, 177/78 — Praepositus Eug. Simonffy obiit an. 1954 in exsilio.

C S U T — DHGE XIII 1083

D A R N O — DHGE XIV 89

G A R A B — HORVATH, *De primordiis* — IDEM, *Praem. Hung.* — JAFFE L. 14580 -

¹⁶¹) ACG Laon fol. 714

HORPACS — HORVATH, *Praem. Hung.*

IVANIČ — DARAS, *CH de Marie* 1880, p. 1104

JANOSHIDA — GOOVAERTS I 351, 353, 585, IV 200 —

JASZO

Anno 1922 erat abbatia nullius cum 8 parochiis incorporatis. Nunc in aedibus est „campus concentrationis“ pro monialibus.

Litteratura: HORVATH *De primordiis* — OSZVALD *Adatok* — POTTHAST 24485 — ZAK EOP (1928) 178, 298, 301 — M. HORVATH, *Magyar regestak a Szepesi Kaptalan Jaszai s Lelesze conventek, Kassa as Sopron (Reg. 1228/1643)* in: *Tört. Tar* IX, 99; XI 125 — A. LANG, *Acta Salzburgo Aquileiensi* (V. apud Wilten) I 346 — TOTH/SZABO, *A Jaszai konvent mint hittelehelyi a középkorban (Turul XXI 110)*

LELESZ — Archivalia: Landesarch. Brno — HORVATH, *Magyar regestak* (v. Jaszo) — IDEM, *De primordiis* — OSZVALD, *Adatok* — ZAK EOP (1928) 177, 178, 294, 301, (1929) 146.

NAGYOLASZ — „In Marchio“ probabilius designat vocem germanicam „in der Mark“, id est, in limitibus. — JAFFE L. 14580 — OSZVALD *Adatok* — HUGO II 615 — HORVATH *De primordiis* — IDEM, *Praem. Hung.*

NYULAKSZIGETE — HORVATH *De primordiis*

SAAG — HORVATH *De primordiis* — OSZVALD *Adatok*.

SADIUM — Probabilius idem est ac Novisad, civitas prope Belgrad versus aquilonem.

SZEGED Szent Lelek — An. 1511, 19 moniales translatae sunt in Somlyóvasarhely — A. HORVATH in *Anal. Praem.* VII 337/38.

TÜRJE — HORVATH *Praem. Hung.* — ZAK EOP 1929, 133.

TUROCZ — OSZVALD *Adatok* — DARAS, *Notre Dame de Thurocz (Cour d'Hon. de Marie* 1870 nr. 83, 1877 nr. 158) — D. MENCLOVA, art. cit. in *Sbornik muzealnej slovenskej spoločnosti XXX.* 1936, 60/64 — J. SIKURA in *CCH XLIII* 1937, 65/68.

VARADHEGYFOK

Magis est notum sub vocibus: Nagyvarad, Großwardein, Magnovaradinum. Nunc hungarice vocatur: Varadszentmartón. Non est suppressum, sed bona sunt sequestrata. Anno 1959 in monasterio adhuc degebant aliqui religiosi.

Litteratura: BERGER 6123 — HORVATH *De primordiis* — IDEM *Praem. Hung.* — OSZVALD *Adatok* — POTTHAST 14779 — THEINER I 213

Abba tes

Drogo abbas Regiae Vallis in Hungaria (Necr. Cuissy, MS 995/III BMun Nancy, 23. XI).

Constantius abbas Sti. Stephani in Hungaria (ibid. 4. IV.).

Additio

Č A Z M A St. Magdalena. In Croatia, comit. Kreutz. DARAS art. cit. invocat KERCSSELICH, putantem ibidem fuisse Praemonstratenses, qui tutelam habuerunt asceterii Ivanič¹⁶²), a quo Čazma distat ca. 20 km versus orientem.

Volumen II — CIRCARIAE ANGLIAE

De Richardo Anglo vide MIRAEUM¹⁶³). Registrum Praemonstratense ex quo fecit transscriptiones F. Peck, interea inventum est¹⁶³).

Fontes et Litteratura

Form. Pr. 66, 272.

J. COX/RUSSELL, *The Clerical population in mediaeval England* (*Traditio* 1944).

O. LEHMANN/BROCKHAUS, *Lateinische Schriftquellen zur Kunst in England, Wales und Schottland*, 2 Bde. München 1956.

ALNWICK — LEHMANN/BROCKHAUS 9599.

BARLINGS — AUVRAY 4793 — LEHMANN/BROCKHAUS 159/60 — ZAK EOP 1929, 132.

¹⁶²) DARAS, *Les Prémontrés en Croatie* l. c. — KERCSSELICH, quocum ipse Daras habuit amplam correspondentiam, fuit auctor magni ponderis, cuius opinio haud est spernenda. Čazma, quod etiam adducitur tamquam Ord. Praem. in opere *Croazia Sacra* (Roma 1943) p. 236, forte est unum ex numerosis monasteriis dubiis nostrae circariae? Patrocinium S. Magdalенаe innuit, hoc esse idem ac Magedlin. Sed dioeceses discrepant. Quae concordaret cum Isagrabia sola (v. p. 260).

¹⁶³) *Chron. Praem.* 122 (Invocat Caesarium Heisterbac.)

¹⁶³) MS s. XV/XVI, proveniens e Welbeck, nunc in Bibliotheca Ducis de Rutland, Belvoir Castle, Add. MS 2 (Cf. COLVIN in *Journal of Eccles. Hist.* VIII 96)

- BAYHAM — AUVRAY 4950 — PARKYNS I 89.
BEAUCHIEF — Obituarium edd. ADDY chap. III, op. cit.
BLACKWOSE — KNH 163.
BLANCHLAND — LEHMANN/BROCKHAUS 378 — J C
CRAWFORD in *Hist of Northumberland* VI (1902) 312/25
BROADHOLME — 1494: 9 canonissae — KNH 170, 230
COCKERSAND — DHGE XIII 182/83 — LEHMANN/BROCK-
HAUS 1066/68 — POTTHAST 4007
COVERHAM — DGHE XIII 1001.
CROXTON — AUVRAY 4756, 4793 — DHGE XIII 1072.
DALE — AUVRAY 1800 — DHGE XIV 24/25 — LEHMANN/
BROCKHAUS 1213/16 Abbates: 10. Richard de Normanton 1303—05,
John Horsley 1305—32.
DURFORD — Ecclesia incorporata: Harting — DHGE XIV.
EASBY — Ecclesiae jure patronatus dependentes: Great Langton,
Stanwick St. John — DHGE XIV — LEHMANN/BROCKHAUS 1497
EGGLESTON — Ab anno 1275, 6 canonici residebant apud capel-
lam castralem de Richmond. Anno 1536 suppressum, sed anno sequenti
restauratum est monasterium. — DHGE XIV — R. GRAHAM/P. K.
BAILLIE, *Eggleston Abbey*, London 1958
GUIZANCE — KNH 230 (putat asceterium extitisse usque ad an-
num circiter 1500, quod vix credere possumus) — p. II 57 lin. 18 lege:
(Rolls ser.) II 939, 960, 969 —
IRFORD — KNH 231 (an. 1553, adhuc 6 erant in vivis)
LEYSTON — LEHMANN/BROCKH. 2296 — POTTHAST 25943
NEWBO — AUVRAY 4756, 4793
NEWHOUSE — LEHMANN/BROCKHAUS 3216 — ZAK EOP,
1928, 182
ST. RADEGUND — LEHMANN/BROCKHAUS 401
SHAP — ZAK EOP 1929, 144
STIXWOLD — KNH 231 — 1539: 14 moniales, proventus £ 165
SULBY — LEHMANN/BROCKHAUS 4332

